

Parkinsonsamtökin á Íslandi
Hátúni 10b, 9.hæð 105 Reykjavík
Sími: 552 4440 www.parkinson.is
parkinson@parkinson.is

Alþingi
Erindi nr. P 139/2293
komudagur 6.5.2011

Efnahags og skattanefnd Alþingis.

Umsögn um þingmál nr. 704, á þingskjali 1223.

Almennt um lífeyrissjóði:

Lífeyrissjóðirnir eru AÐ FULLU í eigu sjóðsfélaga. Ríkissjóður á ENGA eignaaðkomu að þessum sjóðum. Af þeirri ástæðu er okkur spurn, hvernig á því standi að ríkisstjórnin leggi fram frumvarp um slíka algildisreglu fyrir ALLA lífeyrissjóði, eins og þarna kemur fram. Ber að líta svo á að ríkisstjórnin hafi tekið þá ákvörðun að fella úr gildi sjálfsákvörðun raunverulegra eigenda lífeyrissjóðanna um útlánareglur og ávöxtunarleiðir, og skipa slíku með löggjöf frá Alþingi, sem eigendur lífeyrissjóðanna hafi ekki óskað eftir? Frumvarpið er lagt fram af fjármálaráðherra, sem á enga eignaraðild að lífeyrissjóðunum og hefur því ekki forræði í málefnum þeirra.

Á undanförunum árum hafa lífeyrissjóðirnir orðið fyrir umtalsverðu tapi. Að einhverjum hluta má rekja þetta tap til ófyrirsjáanlegra aðstæðna. Stærstur hluti tapsins verður samt óhjákvæmilega, um langa framtíð, skrifaður á trúnaðarbrot stjórnenda sjóðanna, gagnvart eigendum þeirra, hinum almenna, lögskipaða, greiðanda iðgjalda í lífeyrissjóði landsins. Slíkt trúnaðarbrot verður þó ekki að öllu leiti skráð á stjórnir sjóðanna, þó þeirra hlutur sé stærstur.

Líta verður einnig á það sem trúnaðarbrot við eigendur sjóðanna, að Alþingi skuli hafa veitt lagaheimildir til að greiðslur í lífeyrissjóði, sem er sjóðssöfnun launafólks til framfærslu að loknu ævistarfi, væri notað í mikil og **jafnvel afar mikil áhættuútlán**. Einnig var stjórnun sjóðanna, með lögum, veitt heimild til kaupa á **óskráðum hlutabréfum í fyrirtækjum með vafasaman eða jafnvel engan rekstrargrundvöll**. Þar að auki virðist Alþingi hafa veitt heimild til lána og hlutafjárkaupa m. a. í eignarhaldsfélögum með afar óljósa eignastöðu, engan raunverulegan rekstur og engin traust raunverðmæti sem veð fyrir slíkum lánunum.

Ekki verður hjá því komist að horfa beint framan í það, hver nettó ávöxtun lífeyrissjóðanna varð síðustu 20 árin fyrir bankahrunið og bera það saman við hvert tap lífeyrissjóðanna varð við bankahrunið. Einnig er nauðsynlegt að horfa til þess hvaða tap er óhjákvæðilegt að verði á næstu árum, sem afleiðing af bankahrununu.

Á undanförunum árum hefur verið viðleitni hjá Alþingi, til að víkja frá hinni varkáru fjárfestingastefnu sem í upphafi var lögfest um ávöxtun fjármuna lífeyrissjóðanna. Undanfarna áratugi hefur ávöxtundarkrafa lífeyrissjóðanna beinst að miklu leiti að

hinum þröngu sjónarmiðum skammtímagróða. Það eru einmitt þessi viðhorf og framkvæmd stjórnenda sjóðanna, sem hafa valdið þeim hvað mestu eignatjóni. Það eignatjón hefur verið svo mikið að það hefur étið upp allan raunverulegan ávöxtunarpátt, sem nást átti með hárrí skammtímaávöxtun verðbréfa og hlutabréfa. Við viljum vekja athygli Alþingis á þessari stöðu, sem eingöngu virðist hafa orðið til vegna yfirtöku Alþingis á ákvörðunarvaldi aðalfunda hvers lífeyrissjóðs fyrir sig. Eins og fyrr segir, á ríkisstjórn eða Alþingi ENGA eignastöðu í hinum almennu lífeyrissjóðum. Þrátt fyrir það, og án formlegrar beiðni frá aðalfundi hvers lífeyrissjóðs fyrir sig, setti Alþingi lög er heimiluðu stjórnnum sjóðanna útlán með litlum eða engum rauntryggingum fyrir endurgreiðslu. Með því tók ríkissjóður og Alþingi í raun á sig skaðleysisábyrgð til handa sjóðsfélögum; að ríkissjóður myndi bæta sjóðsfélögum það tap sem yrði vegna þeirra lagaheimilda til útlána, sem ekki voru fram borin við Alþingi, með beinum óskum frá aðalfundi hvers sjóðs fyrir sig, því hver og einn er sjálfstæð eignarstofnun sjóðsfélaga í hverjum sjóði.

Af því sem að framan er rakið, leiða málavextir til þeirrar niðurstöðu okkar, að við gætum fallist á breytingar samkvæmt. 1. gr. frumvarpsins, um breytingar á 31. gr. laga nr. 129/1997.

Hvað varðar 2. gr. frumvarpsins, um breytingar á 36. gr. laga nr. 129/1997, þá erum við algjörlega mótfallin þeim ákvæðum sem þar koma fram. Á undanförunum árum hefur það sýnt sig að raunvirði eigna í hlutabréfum er á engan hátt treystandi. Og þar sem ekki hefur enn verið tekið á hinum þekktu leiðum til að fjarlægja eignir úr hlutafélögum og skilja eigendur hlutafjár eftir með eignalaus félög, væri það fullkomið óráð af hálfu Alþingis, og án formlegra óska um slíkt frá aðalfundum hvers lífeyrissjóðs, að heimila sjóðunum ENN meiri áhættu með lífeyristekjur sjóðsfélaga en þegar er orðin ljós. Fyrirsjáanlegt er að nægir ávöxtunarmöguleikar verða fyrir hendi næstu árin, þar sem trygg veðstaða og ávöxtun er fyrir hendi. Þess vegna er sú AFAR ótrygga ávöxtunarleidd sem felst í ákvæðum 2. gr. frumvarpsins, að okkar mati hrein aðför að því fjármagni sem launafólk hefur verið að safna upp í lífeyrissjóðum.

Hvað varðar 3. gr. frumvarpsins, vekur hún engu minni furðu en 2. greinin. Í 3. gr. segir svo: (Áhersluletur G.J.)

“Þrátt fyrir ákvæði 2. málsl. 3. mgr. 36. gr. er lífeyrissjóðum heimilt að fjárfesta í óskráðum hlutabréfum fyrirtækja, þótt hömlur séu á viðskiptum með hlutabréfin, enda samrýmast þær lögum um hlutafélög og eftir atvikum öðrum lögum.”

Eins og áður hefur verið vikið að, á ríkissjóður eða Alþingi ENGA eignastöðu í hinum almennu lífeyrissjóðum. Því má spyrja hvaðan Alþingi komi VALD til að ákvarða svo ótraust útlán lífeyrissafns sjóðsfélaganna, án formlegrar beiðni þeirra?

Og enn fremur segir svo í 3. gr. frumvarpsins:

“Nýjar fjárfestingar eða nýjar skuldbindingar eru ekki heimilar í hlutabréfum, sem líta hömlum í viðskiptum, eftir 31. desember 2015 nema í þeim hlutafélögum sem sjóðurinn á hlut í við lok tímabilsins.”

Í fyrsta lagi má spyrja. Hvaðan kemur Alþingi heimild til að setja lög um starfsemi sjálfstæðra sjóða, sem það á enga eignaraðild að? Í öðru lagi, eiga lögin ekki að taka gildi fyrr en á miðju næsta kjörtímabili? Ekki verður betur séð en Alþingi sé þarna LANGT utan við umboð sitt á framangreindum tveimur sviðum.

Niðurstaða:

Hvergi í þessu lagafrumvarpi á þingskjali 1223, mál nr. 704 á yfirstandandi þingi, er hægt að finna ósk eða tilmæli eigenda sjóðanna um lagasetningu að neinu tagi. Vel má skilja afstöðu Alþingis til þess að setja heildarlög um starfsemi fjármálastofnana og hæfi fólks til að sitja í stjórnnum slíkra stofnana.

Vissulega er þörf á umtalsvert skýrari reglum um stjórnarsetu í lífeyrissjóðum. Einkanlega ber þar að líta til setu atvinnurekenda í stjórnnum sjóðanna, sem þeir eiga enga eignaraðild að.

Lagasetningar Alþingis um útlán og fjárfestingar hinna sjálfstæðu lífeyrissjóða, sem ríkissjóður eða Alþingi eiga engin eignaréttindi í, eru augljóslega langt fyrir utan heimildir Alþingis, hafi það ekki fengið formlegrar beiðni frá aðalfundum hvers lífeyrissjóðs fyrir sig.

Að öllu samandregnu teljum við að draga eigi þetta frumvarp til baka og setja almenna hæfisreglur um stjórnarsetu fólks í fjármálafyrirtækjum, þ. m. t. lífeyrissjóðum.

Virðingarfyllt

Reykjavík 3. maí 2011

F. h. Parkinsonsamtakanna á Íslandi

Guðbjörn Jónsson, formaður.